

УДК 94(477)''1944/1945''

А. Папікян

Національний університет "Львівська політехніка"

ДО ІСТОРІЇ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ОБОРОНИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР (1944 – 1945 рр.)

© Папікян А., 2008

Досліджена історія виникнення та створення Народного комісаріату оборони Української РСР у 1944–1945 рр., проаналізовано причини його неіспроможності та висвітлена політика тогочасного керівництва СРСР щодо створення українських республіканських Збройних сил. Поряд із цим доведено, що реальне створення в Україні власної армії не входило у плани радянського керівництва, яке добре розуміло роль національних Збройних сил у державотворчому процесі, а відтак перетворило це на "політичну виставу".

In article the history of creation of the National commissariat of defense Ukrainian SSR in 1944–1945 is investigated, the reasons of his incapacity are analysed and the politics of a management of the USSR is shown concerning creation of republican Armed forces. Together with it is proved, that real creation in Ukraine of own army was not included into plans of the Soviet management which well understood a role of national Armed forces during struggle for statehood, and therefore has transformed it into " political performance ".

Проблема дослідження історії формування Народного комісаріату оборони в Українській РСР протягом 1944–1945 рр. вже багато років викликає зацікавлення вчених. Це пов'язано з необхідністю з'ясувати істинні мотиви тодішнього керівництва СРСР і зокрема Й. Сталіна щодо надання дозволу на створення в Україні республіканського Наркомату оборони і Збройних сил. Радянські історики оминали своєю увагою цю сторінку історії, а якщо й згадували, то намагалися висвітлити події того часу у викривленому, тенденційному вигляді.

Після 1991 р. це питання вивчалось у працях багатьох українських дослідників цієї теми [1, 5, 14]. Автори цих праць намагаються правдиво підійти до висвітлення та осмислення істинних причин, які спонукали радянське керівництво на такий крок, але для повного і всебічного наукового дослідження їм не вистачало джерельної бази. Нині, коли із появою можливості вивчати нові архівні документи, які раніше зберігалися у спеціальних фондах, з'являється можливість по-іншому поглянути на раніше існуючу версію причин того, чому ж Й. Сталін де-юре дозволив союзним республікам (і Українській РСР зокрема) формувати свої наркомати оборони, і республіканські Збройні сили, а де-факто він же загальмував реальне втілення цих планів у життя. У цьому якраз і полягає актуальність підготовленої наукової статті.

Відтак, автор поставив перед собою мету: спираючись на здобутки попередніх дослідників, та використовуючи нові, раніше мало відомі чи не відомі архівні матеріали, показати науковій громадськості авторське бачення щодо досліджуваного питання, ввести у науковий обіг нові, раніше не відомі архівні матеріали, зробити крок уперед на шляху об'єктивного висвітлення цієї теми. У такій постановці ця проблема досліджена недостатньо, що й вимагає її подальшого наукового вивчення.

Друга світова війна наближалась до завершення. Стало зрозумілим, що фашистська Німеччина жорстоко помилилась у своїх розрахунках за короткий час завоювати Радянський Союз.

Провідні держави світу почали замислюватись над майбутнім розподілом впливу в Європі, створенням нової системи міжнародних стосунків. Важлива роль у цьому процесі належала Радянському Союзу, уряд якого не стояв осторонь визначення майбутніх зон впливу і вів активну роботу в цьому напрямі.

Саме ці обставини вимагали значного корегування внутрішньої політики Радянського Союзу, яка повинна була, передусім, передбачити розширення повноважень союзних республік для підвищення авторитету радянської держави на міжнародній арені.

У зв'язку з цим 27 січня 1944 року відбувся Пленум ЦК ВКП(б), який розглянув пропозиції Раднаркому СРСР про розширення прав союзних республік у галузі оборони та зовнішніх відносин і схвалив їх для винесення на наступну сесію Верховної Ради Союзу РСР.

Сам факт проведення пленуму був доволі неординарною подією, адже це був єдиний пленум ЦК ВКП(б), скликаний за роки війни. З'їзди партії з 1939 року по 1952 рік взагалі не проводились [1, с. 29]. 28 січня 1944 року почала роботу сесія Верховної Ради СРСР першого скликання, на якій 1 лютого з доповіддю "Про перетворення Наркомату Оборони і Наркомзагсправ із загальносоюзних у союзно-республіканські наркомати" виступив заступник Голови Раднаркому, нарком закордонних справ СРСР В.М. Молотов [2]. У доповіді зазначалося, що актуалізувалося питання про нові завдання і права союзних республік: по-перше, у справі оборони Радянського Союзу, і, по-друге, у галузі зовнішніх відносин з іноземними державами. До цього часу союзні республіки брали участь у загальній справі створення, організації та озброєння Червоної Армії. Червона Армія створювалась як загальносоюзна, а окремих військових формувань не існувало. "Тепер, – як зазначав у своїй доповіді В.М. Молотов, – пропонується ввести військові формування республік, які повинні бути складовими частками Червоної Армії. У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні Наркомату Оборони у союзних республіках, а також необхідність перетворення загальносоюзного Наркомату Оборони на союзно-республіканський Наркомат" [2]. У доповіді було підкреслено, що розширення повноважень союзних республік стало можливим у результаті їхнього "політичного, економічного і культурного росту, інакше кажучи – в результаті їхнього національного розвитку" [2]. Також Молотов зазначив, що в Червоній Армії "існують національні військові формування, які створені в період Великої Вітчизняної війни, зокрема, литовські, латиські, естонські, грузинські, азербайджанські, вірменські, казахські і деякі інші" [2]. Можливість їх перетворення на національні республіканські Збройні сили обґрунтовувалась нібито тим, що, нарешті, склались достатні умови для цього, які полягають у тому, що "у всіх республіках є кадри не тільки рядових бійців, але і відомі кадри командного складу, які у змозі керувати відповідними військовими частинами [2]. Останнє відповідало дійсності. Не можна забути про існування чотирьох українських фронтів, із частин яких можна було розпочати створення власних військових формувань України.

У більшості частин 1-го, 2-го, 3-го і 4-го Українських фронтів, на які припадали основні військові операції і перемоги Радянських Збройних Сил у 1943–1945 роках, військовослужбовці – українці становили від 50 до 70 % особового складу [3]. Воїни – українці та уродженці України – за чисельністю під час війни посідали друге місце у Збройних силах (після росіян) [3]. Щодо командного складу, який би міг очолити ці військові підрозділи, то його також не бракувало. Українці за походженням займали багато найвищих посад у Червоній Армії, мали великий військовий досвід. Але не про справжню організацію республіканських Збройних сил піклувався Сталін. Його цікавило лише те, щоб за допомогою такої "політичної гри" зміцнити міжнародні позиції СРСР та отримати якомога більше голосів за рахунок республік у майбутній міжнародній Організації Об'єднаних Націй, робота із створення якої активно велась у той період. Для досягнення цієї мети Сталін був змушений проголосити новий статус республіканської державності, надавши союзним республікам, серед інших повноважень, право створювати власні збройні формування. Безумовно, робота з формування республіканських збройних загонів повинна була залишатись тільки на папері, тому що Сталін чудово розумів, що означає існування національних Збройних сил у республіках і яку роль відіграє армія в державотворенні. Тому він не міг допустити, щоб поява національних військових формувань стала поштовхом до підйому національного руху у радянських республіках, що поставило б під загрозу існування Радянського Союзу. Але Сталін був змушений піти на цей крок, тому що досягти згоди щодо входження союзних республік до складу майбутньої міжнародної організації від своїх союзників – суперників (передовсім США і Великобританії), він міг, тільки створивши ілюзію того, що союзні республіки є самостійними і мають усі атрибути державності, зокрема і власні військові формування. На створення цієї ілюзії було спрямоване ухвалення Верховною Радою 1-го лютого 1944 року Закону "Про створення військових формувань союзних республік і про перетворення у зв'язку з цим Народного комісаріату Оборони із загальносоюзного в союзно-республіканський Народний Комісаріат" [4]. У цьому Законі зазначалось: "Верховна Рада СРСР постановляє:

1. Встановити, що союзні республіки організують власні військові формування;
2. Внести у Конституцію СРСР такі доповнення:
 - в) доповнити ст.60 Конституції СРСР пунктом "є" такого змісту:
 - є) встановлює порядок утворення республіканських військових формувань.
3. Перетворити Народний Комісаріат Оборони із загальносоюзного в союзно-республіканський Народний Комісаріат" [4].

Ухвалення цього Закону надало можливість союзним республікам розпочати роботу із створення власних збройних формувань.

Громадськість України з ентузіазмом зустріла демократичні перетворення, сподіваючись на їхнє чесне здійснення. Віддзеркалюючи задоволення народу розширенням його прав, можливістю створення власних військових формувань, республіканська преса акцентувала: "Українці вбачають у них новий крок у зміцненні своєї державності" [5]. Після ухвалення цього союзного Закону республіки повинні були прийняти подібні республіканські закони. Так, 4 березня 1944 року у Києві проходила сесія Верховної Ради Української РСР першого скликання, на якій з доповіддю "Про створення Народного Комісаріату оборони і Народного Комісаріату закордонних справ УРСР" виступив голова президії Верховної Ради УРСР М.І. Гречуха [6]. В обговоренні доповіді взяли участь депутати Г.П. Юра, І.Г. Орап, М.П. Нікольський, О.А. Сенюк [6]. Як зазначалось в інформаційному повідомленні, "...сесія одностайно затвердила закон про утворення Народного Комісаріату оборони УРСР і народного Комісаріату закордонних справ УРСР" [6].

Отже, була створена правова основа для початку практичної діяльності у створенні власних збройних формувань в Україні, але це якраз і не входило у плани Сталіна.

Треба сказати, що у цей час закони про створення республіканських Народних Комісаріатів оборони були прийняті і в деяких інших союзних республіках. Так, ці законодавчі акти були прийняті V сесією Верховної Ради Російської Федерації [7], V сесією Верховної Ради Азербайджанської РСР [8], III сесією Верховної Ради Латвійської РСР [9]. На підставі прийнятих законів були внесені відповідні зміни у Конституції цих республік.

Навколо кожного факту прийняття цих законів радянська преса розгортала цілу пропагандистську кампанію у вигляді публікацій численних листів трудящих на підтримку згаданих перетворень. Ось як про це писала газета "Красная Звезда": "...завдяки ленінсько-сталінській національній політиці, – говорив на мітингу інженер Мусаханов, – союзні республіки вирости настільки, що тепер стало можливим надати їм повноваження у галузі зовнішніх відносин і створювати їх військові формування" [10].

Отже, Сталін намагався створити, передусім, у світовій громадськості враження, що в Радянському Союзі відбуваються кардинальні зміни, пов'язані з наданням широких повноважень республікам і нібито їхньою повною незалежністю, що мало підкреслити надання їм права на створення власних збройних формувань.

Взагалі такі державні перетворення були дуже несподіваним з погляду вибраного часу (розпал Другої світової війни) і раптовістю їхнього проведення (пленум ЦК ВКП(б) і сесії Верховної Ради СРСР). Зрозуміло, що цей процес був викликаний тільки бажанням Сталіна ввести до складу майбутньої міжнародної організації якомога більше республік для отримання можливості більшого впливу в цій організації. У жодному разі це не було спрямованим на реальне розширення прав республік і тим більше на практичне створення національних збройних формувань. Про це свідчить попередній досвід. Відомо, що з середини 1930-х років з посиленням сталінізму головними тенденціями державного будівництва в СРСР стали унітаризм і централізм, союзні республіки поступово втратили й ті малі права, що в них залишались як рудименти попередньої "союзної" політики. Так, у 1938 році були розформовані частини та національні військові школи, що готували армійські військові кадри у республіках [1, с. 30]. Це було пов'язано з розумінням Сталіним значення і ролі армії у державотворчому процесі. Він добре усвідомлював, що існування республіканських військових формувань буде постійно живити національну ідею, підтримувати віру і прагнення народу до реальної незалежності. Отже, зовсім не піклуванням про національний розвиток народів СРСР були викликані сталінські конституційні перетворення, а складними реаліями міжнародної та внутрішньої політики, які мали бути враховані Радянським урядом наприкінці Великої Вітчизняної війни. На особливу увагу заслуговував зовнішній фактор.

У серпні–вересні 1944 року в Дунбартон-Оксі (США) між СРСР, США та Великобританією відбулися переговори про структуру майбутньої Організації Об'єднаних Націй. Сталін, щоб отримати більшість голосів, запропонував, щоб усі радянські республіки були представлені у новій світовій організації. Представники США і Англії розуміли мету Сталіна і виступили проти радянської пропозиції про необхідність включення союзних республік до членів-засновників ООН, мотивуючи своє рішення тим, що членами ООН можуть стати тільки суверенні держави, а союзні республіки, незважаючи на намагання Сталіна окреслити їхній "суверенітет", не відповідають вимогам, які ставляться до держав-засновниць цієї міжнародної організації. В американських і англійських засобах масової інформації дуже активно коментувалось рішення радянського уряду щодо надання певних повноважень союзним республікам, але все ж у більшості публікацій йшлося про те, що ці дії спрямовані на вирішення питання збільшення впливу СРСР у міжнародній організації. Так, газета "Нью-Йорк Гаральд триб'юн" стверджувала, що "іноземні спостерігачі у Вашингтоні розуміють дії Радянського Союзу у реорганізації системи зовнішніх відносин як бажання СРСР забезпечити собі більш сильну позицію у міжнародних післявоєнних організаціях" [11].

Зрозумівши, що включення всіх союзних республік до членів-засновників ООН неможливе, Сталін у Ялті робить спробу поновити цю пропозицію у зміненому вигляді – тепер "йшлося про дві – три республіки: Україну, Білорусію і, можливо, Литву" [5, с.11]. Також змінюється аргументація. Наголос робиться на реальному існуванні республік, які мають атрибути державності (зокрема і надане їм право мати власні збройні формування), важливості їхнього внеску у війні проти фашистської Німеччини. Спершу йшлося про Україну, потім – про Білорусію і Литву. Зазначимо, що Й. Сталіну вдалося домогтися свого. Україна та Білорусія стали одними із засновників і перших членів ООН. У квітні 1945 р. у зверненні представника Української РСР до конференції ООН у Сан-Франциско підкреслювалося, що Україна, яка відіграла значну роль у розгромі фашизму, може зробити великий внесок у справу зміцнення миру й загальної безпеки. Делегація Української РСР на чолі з Д. Мануїльським працювала над розробленням Статуту ООН, який був ратифікований УРСР 22 серпня 1945 р. На першій сесії Генеральної Асамблеї ООН, у 1945 р., Україну було обрано членом економічної й соціальної ради. ООН була створена для підтримки та зміцнення міжнародного миру і безпеки, розвитку дружніх стосунків між державами, міжнародної співпраці в економічній, соціальній, культурній та в інших сферах, а також для захисту прав людини. Ця міжнародна організація засновувалася на принципі суверенної рівності усіх її членів, які взяли на себе обов'язок вирішувати міжнародні суперечки мирними засобами, утримуватися від погрози силою або її застосування проти територіальної недоторканості чи політичної незалежності будь-якої держави. Отже, від часу свого заснування ООН повинна була стати дієвою всесвітньою організацією держав для збереження міжнародної безпеки та всебічної міждержавної співпраці. Треба відзначити, що керівництво Радянського Союзу, користуючись тим, що Україна стала членом ООН, домоглося підписання 10 лютого 1947 р. Паризької мирної угоди з Італією, Румунією, Угорщиною і Фінляндією, у якій було підтверджено включення західноукраїнських земель до складу УРСР.

Отже, спроба Сталіна ввести декілька республік до складу міжнародної організації була вдалою. Він домогся того, що Україна і Білорусія були серед членів-засновників ООН. Водночас треба зазначити, що Україна була введена до складу ООН, певною мірою штучно, з тактичних міркувань Й. Сталіна. Західні політики добре розуміли, що суверенітет цих республік був "паперовим". "Центральний контроль Москви, – зазначав у своєму меморандумі шеф східноєвропейського відділу Держдепартаменту США Н. Болец, – ніколи не здійснювався через уряд, а тільки через партію і, безумовно, так і буде далі" [1, с. 30].

Введення України до складу держав-засновниць ООН було корисним для цієї республіки. Україна отримала можливість виходу на "трибуну загальнолюдського масштабу", з якої, хоч і у дуже обмеженому вигляді, але все-таки могла заявити про своє існування. Зрозуміло, що сподіватись на якісь кардинальні перетворення у політичному становищі України після того, як вона стала одною із засновниць ООН, було б неправильно. Україна, як одна із тодішніх республік Радянського Союзу, була у складі держави, у якій панувала авторитарна та сильно централізована влада. Тому політична самостійність України залишалася неповноцінною, формальною та показовою, а її міжнародна діяльність мала обмежений характер та, по суті, була продовженням міжнародної діяльності СРСР.

Після отримання формального права на створення власних військових формувань в Україні, не гаючи часу почали його практичну реалізацію. Перший крок полягав у призначенні наркома оборони УРСР. Необхідно зазначити, що Україна була єдиною республікою, яка призначила свого наркома оборони. На цю посаду, згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 11 березня 1944 року, було призначено генерал-лейтенанта Василя Пилиповича Герасименка. Ось деякі важливі віхи його біографії. Народився у квітні 1900 року у селі Велика Бурімка Полтавської області. У 1918 році, під час громадянської війни, пішов до лав Червоної Армії і на все життя зв'язав себе із нею. Після війни керував стрілецькими підрозділами, навчався на курсах командного складу у Мінській об'єднаній військовій школі. В 1931 році закінчив Військову академію ім. М.Ф. Фрунзе. З 1935 року він начальник штабу стрілецької дивізії, потім командир стрілецького корпусу, заступник командувача Київського військового округу (1938 р.). У 40 років В.П. Герасименко стає генерал-лейтенантом, його було призначено командувачем Приволзьким військовим округом. З початком Великої Вітчизняної війни його призначають командувачем 21-ю, 13-ю, 28-ю армією, а потім начальником тилу Радянської Армії, командувачем військ Сталінградського військового округу. На початку 1944 року генерал В.П. Герасименко – командувач військ Харківського військового округу. З березня 1944 року він – командувач Київського військового округу. Важко сказати, чому на посаду наркома оборони був призначений саме генерал Герасименко, адже існують джерела, в яких йдеться про те, що цю посаду мав обійняти герой партизанського руху, генерал-полковник С.А. Ковпак. Історики дотримуються думки, що головну роль у призначенні генерала В.П. Герасименка на посаду наркома оборони УРСР зіграв М.С. Хрущов, який особисто знав його за спільною роботою в Україні до війни.

Після призначення наркомом оборони УРСР генерал В.П. Герасименко починає діяльність, спрямовану на створення апарату Наркомату оборони [1, с. 30–34]. Так, 4 червня 1944 року була утворена канцелярія Наркомату оборони УРСР у кількості 11 чоловік. Треба відзначити, що після того, як широкій громадськості в Україні стало відомо про створення республіканського Наркомату оборони та призначення наркома, до В. Герасименка почала надходити велика кількість поштових листів від багатьох людей, які підтримували створення республіканського Наркомату, та дехто хотів брати активну участь у його роботі. Для роботи новоствореної структури, передусім, необхідно було створити канцелярію, яка б зайнялася питаннями організації щоденної роботи Наркомату. Така канцелярія була створена та почала роботу. У цей час також були зроблені офіційні печатки і штампи для цього Наркомату, що надавало йому можливість працювати як повноцінному державному інституту.

Однак створення реального, ефективного та насправді повноцінного керівного органу, який би міг створити та організувати керівництво українськими республіканськими Збройними силами, не входило у плани керівництва СРСР на чолі з Й. Сталіним. Це впливає хоча б з того факту, що військові округи, які були у той час розташовані на території України, отримали подвійне підпорядкування: спочатку – Наркомату оборони СРСР, а потім – Наркомату оборони УРСР. Зрозуміло, що Наркомат оборони СРСР був головнішим військовим органом, а відтак міг повністю контролювати діяльність Наркомату оборони УРСР, що зводило функції останнього до дублювання рішень загальносоюзного Наркомату.

Поряд з цим, робота Наркомату не могла відбуватись без чіткої законодавчої бази. Тому Герасименко, погодивши це з М.С. Хрущовим, розробляє проект положення "Про республіканський Наркомат оборони". Згідно з цим проектом нарком оборони України мав керувати бойовою та політичною підготовкою військ на території українських округів, їхнім розквартируванням і харчуванням, утворенням республіканських військових формувань, введенням загальної військової освіти, підготовкою території республіки до оборони тощо [12]. Підготований документ передбачав істотне розширення повноважень українського Наркомату оборони та його перетворення на справді реальний орган створення та керівництва майбутніми республіканськими Збройними силами. Герасименко і Хрущов двічі звертались до Сталіна з проханням затвердити цей проект і дати розпорядження про утворення штату Народного Комісаріату оборони УРСР, але нарком оборони СРСР не поспішав з вирішенням цього питання.

Навесні 1945 року нарком оборони УРСР знову звертається до Сталіна з проханням прийняти рішення і затвердити проект положення "Про республіканський Наркомат оборони", але і це звернення залишилось без відповіді [1, с. 30–32]. Генерал Герасименко не міг (або не хотів) зрозуміти того, що Сталіна не цікавило справжнє створення республіканських збройних формувань, а політична гра, яка велась навколо цього, була спрямована лише на те, щоб ввести до складу міжнародної організації (ООН) якнайбільше союзних республік для посилення позицій СРСР у цій організації.

У жовтні 1945 року у Сан-Франциско було ратифіковано документ про вступ УРСР та Білоруської РСР до ООН. Незадовго до цієї події генерала В.П. Герасименка було раптово звільнено з посади командувача Київського військового округу, а цю посаду зайняв генерал-полковник А.А. Гречко. У жовтні 1945 року (одразу після ратифікації документу про вступ України до ООН) В.П. Герасименка було звільнено також з посади наркома оборони УРСР і призначено на посаду заступника командувача Прибалтійського військового округу [14, с. 94].

Незважаючи на те, що Наркомат оборони УРСР не міг вирішувати завдання із створення власних збройних формувань і практично ніякої діяльності у цьому напрямку не вів, на папері він проіснував аж до 1977 року. У 1946 році Наркомат оборони УРСР почав називатись Військовим міністерством УРСР (Указ Президії Верховної Ради УРСР від 25 березня 1946 року), а з 1953 року – міністерством оборони УРСР (Указ Президії Верховної Ради УРСР від 10 квітня 1953 року) [14, с. 94].

Отже, "перетворення" 1944 року були "політичним маневром", метою якого було задоволення амбіцій Сталіна. Організація Наркомату оборони України стала черговою грою сталінського керівництва. Одержавши де-юре право мати власні військові формування, Україна, разом з тим, де-факто не отримала права мати свою армію. Це впливало із розуміння Сталіним ролі і значення армії у боротьбі народів за справжню незалежність. Головна причина гальмування створення у республіках власних військових формувань полягала у тому, що Сталін усвідомлював, що створення республіками справді боєздатних національних військових формувань врешті-решт приведе до посилення національно-визвольного руху в цих республіках. Тому питання реального створення Наркомату оборони УРСР та власних військових формувань було лише задеклароване та використане Сталіним як "козирна карта" у досягненні своєї справжньої мети – введенні

України до складу членів – засновників ООН для отримання додаткового голосу, зміцнення позиції СРСР у цій міжнародній організації та намаганні створити у міжнародній громадськості ілюзії значних прогресивних змін у Радянському Союзі, розширенні повноважень радянських республік та, нібито, зрушенні у демократичних перетвореннях у цій країні.

1. Гриневич В. Утворення Наркомату оборони УРСР у 1944 році: з історії однієї політичної гри // *Укр. іст. журнал.* – 1991. – №5. – С. 29–35. 2. Молотов В. Доклад тов. Молотова в Верховном Совете СССР 1-го февраля 1944 года // *Красная Звезда.* – 1944. – 2 февр. 3. Муковський І. Ми – мирний народ, який уміє воювати // *Народна армія.* – 1995. – 27 лип. 4. Сборник Законов СССР. – М., 1974. – Т.1. – С.52–53. 5. Симоненко Р. Кримська (Ялтинська) й Берлінська (Потсдамська) конференції та Україна // *Політика і час.* – 1995. – № 5. – С. 10. 6. VI сесія Верховної Ради УРСР // *Радянська Україна.* – 1944. – 5 трав. 7. V сесія Верховного Совету РСФСР // *Правда.* – 1944. – 5 мая. 8. V сесія Верховного Совету Азербайджанской ССР // *Красная Звезда.* – 1944. – 9 мая. 9. III сесія Верховного Совету Латвийской ССР // *Красная Звезда.* – 1944. – 10 окт. 10. Яркое свидетельство роста союзных республик // *Красная Звезда.* – 1944. – 3 февр. 11. Американская печать о докладе В.М. Молотова // *Красная Звезда.* – 1944. – 4 февр. 12. Центральный архив министерства обороны Российской Федерации: – Ф. 104, оп. 11615, д. 2. – С 5–11. 14. Папікян А. Збройні Сили України двадцятого століття. – Львів, Вид-во: ДУ "Львівська політехніка", 1999.

УДК 261.5

Р. Пасічний

Національний університет "Львівська політехніка"

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПОСТКОМУНІСТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

© Пасічний Р., 2008

Проаналізовано проблему соціального захисту населення в умовах посткомуністичної трансформації та ролі УГКЦ у житті сучасної України, її вплив на суспільство та економічні перетворення. Проаналізувавши сучасний стан України, автор приходить до висновку, що наше посттоталітарне суспільство охоплене важкою недугою як в економічному, так і у моральному плані. Українське суспільство, яке має незалежну державу і визнає себе демократичним, в якому мають діяти принципи гуманізму, справедливості та взаємоповаги, повинно втілювати їх у життя, завдяки чому буде подолано стереотип негативного ставлення до Церкви та визначено її інституцією з особливим місцем у державі.

In the article problems of social protection of the population are analyzed during postcommunitic transformation and role UGCC in lives of modern Ukraine, her influence on a society and economic transformations. The author approves, that the modern society experiences crisis economic and moral. The Ukrainian society what to be considered democratic, should introduce principles of humanism and validity as investigation will get rid of a stereotype of a uncooperative altitude to the Church.

Релігія, впливаючи на свідомість громадян, здатна істотно втручатись у життя країни, тому проблема релігійного чинника у соціальному житті України є актуальною та заслуговує на детальне дослідження. Маючи на меті дослідити роль УГКЦ у вирішенні проблеми соціального захисту населення в умовах посттоталітарної трансформації суспільства, поставимо перед собою низку завдань, таких, як визначення місця і ролі релігії у політичному житті, взаємовпливу релігії та політики та їхньої співпраці у вирішенні актуальних соціальних проблем. Об'єктом дослідження будуть влада та УГКЦ як релігійна інституція, а предметом – їхні взаємозв'язки.